

**Svenska Kyrkans Primas:
Ærkebiskopsembetet i förändring 1914-1990**
Klas Hansson
Uppsala Universitet, 2014
508 sider

Anmeldt af **Kurt E. Larsen**

I Sverige har man bibeholdt et embede som ærkebiskop, gennem reformati-onstiden og frem til nutiden. Fra slutningen af attenhundredtallet voksede embedet i betydning, så biskoppen af Uppsala gik fra mest at være »primus inter pares« til at være egentlig primas. Fra at være én af stiftsbiskopperne til kun at være ærkebiskop med ansvar for kirkens fællesnationale og økumeniske anliggender. I en doktorafhandling har Klas Hansson gennemgået ærkebisperembedets historie og udvikling i det meste af nittenhundredtallet med udgangspunkt i en beskrivelse af de syv mænd, der beklædte embedet. En biografisk tilgang er altid interessant. Den er god til at få det klargjort, hvordan bestemte persontyper kan fylde det samme embede på noget forskellig vis. Den store Nathan Söderblom (ærkebiskop 1914-1931) udstyrede embedet med alskens liturgisk pomp og pragt, og han havde også format til at få embedet placeret som et centralt økumenisk embede på verdensplan.

Det var så ikke alle hans efterfølgere, der så sig selv som kirkelige ledere med politisk ansvar for hele verden. Nogle nedtonede også det liturgiske udstyr. Dog må man sige, at Söderbloms skygge på godt og ondt har hvilet over den svenske ærkebisperstol lige siden. Måske ligger det latent: Har man et embede som ærkebiskop, må dette vel naturligt lede i retning af noget »større« end det almindelige bispeembede – det vil sige i retning af internationalt samarbejde og i at være »kirkens røst« udadtil. På den måde kan selve strukturen have præget dansk og svensk kirke i hver sin retning, på godt og ondt.

Undervejs har ærkebisperembedet mistet indflydelse og arenaer at virke på. Socialdemokratiet og den svenske stat havde tydeligvis stor og bevidst vilje til at sætte sig på kirken, og lede den efter egne dagsordener. Derfor har ærkebisperne i stigende grad i løbet af nittenhundredtallet talt for kirkens frihed. Opbygningen af demokratiske organer i kirken kom i Sverige til at

betyde en politisering af Kirkemødet, og tilsvarende nedtoning af embedets magt. Til gengæld har ærkebiskopperne så haft det økumeniske arbejde som deres domæne, og her har de gået langt videre – både ude og hjemme. Hvor paven fik halvhjertet modtagelse i Danmark, var der åbne arme fra den svenske kirkes side. Også i forholdet til ikke-lutherske evangeliske frikirker er den svenske kirke gået meget længere i retning af samarbejde end Danmark.

Striden om kvindelige præster blev langvarig og bitter i Sverige, hvor den konservative fløj i kirken var mere embedsorienteret end i Danmark. Den strid er ikke beskrevet tematisk i bogen, men striden betød for eksempel, at Bo Giertz ikke blev ærkebiskop, skønt han havde mere format til det end nogle af de, der faktisk blev det i hans sted (s. 177 og 221). Det skinner igennem i

bogen, at ærkebiskopperne har været under et voldsomt politisk pres for at rette ind efter det politisk korrekte, og at det ikke var med deres gode vilje, at modstandere af kvindelig præstetjeneste blev berufsverbodete.

Det er interessant at læse en bog om nabolandets kirkelige historie og hele tiden kunne se forskelle og ligheder i forhold til Danmark. Er man ikke særligt fortrolig med svensk kirkeliv, bør man nok begynde med at læse en generel fremstilling først. Men denne bog sætter kød på de personer, hvis navne man sådan lige husker fra den kirkelige debat: Erling Eidem (1931-1950), der med sit mere inderlige kirkesyn var Söderbloms modstykke, mens Olof Sundby (1972-1983) gik mest i Söderbloms retning med hensyn til karisma, politisk engagement og store økumeniske armbevægelser.